

**Приватний вищий навчальний заклад
«Медико-Природничий Університет»**

м. Миколаїв

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна	Патопсихологія
Освітньо-професійна програма	Психологія
Освітньо-професійний ступінь	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	053Психологія
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Очна
Рік навчання/семестр	III рік, семестр 6
Кількість кредитів ECTS/ Обсяг	Кредитів 5 усього годин 150 лекцій 32 семінарські 38 самостійна робота 80
Викладач ПП	Хоржевська І.М.
Е-mail, контактний телефон викладача	
Посилання на сайт	
Консультації	За графіком впродовж навчального року
Анотація до курсу	Курс «Патопсихологія» спрямований на ознайомлення студентів зі змістом та завданнями патопсихології як науки, основними патопсихологічними синдромами та особливостями проведення патопсихологічної діагностики. Об'єктом вивчення курсу є патологічні стани мозку, а предметом – зміни психічної діяльності при патологічних станах мозку у зіставленні із нормою.
Мета та завдання курсу	Метою даної дисципліни є навчити студентів користуватись широким арсеналом діагностичних прийомів і методик, надати можливість майбутньому практичному психологу оволодіти знаннями психологічних механізмів виникнення і динаміки психопатологічних розладів, що створить фундамент для успішної діагностики та психологічної корекції найбільш поширених форм психічної патології. Основні завдання дисципліни: ознайомити студентів з основними відхиленнями у розвитку психічної діяльності людини; навчити користуватись широким арсеналом діагностичних прийомів і методик; розвинути у студентів вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку; навчити студентів на основі результатів психологічної діагностики робити психологічні висновки, а також розробляти й впроваджувати відповідні програми психологічної корекції.

Програмні результати навчання

Під час вивчення дисципліни «Патопсихологія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Загальні:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові:

ФК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 05. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК 07. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації

ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 14. Здатність визначати та пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причинні фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.

У ході вивчення навчальної дисципліни можливо досягнути програмних результатів навчання:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та оволодіння міжdisciplinary зв'язку.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методи тощо) психологічною дослідження та технології психологічної допомоги вимірювати індивідуальні та психологічні показники особистості. Це означає здатність оцінити зміни у розвитку психіки та коригувати їх.

ПРН 6. Формувати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формувати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно та письмово.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, тренінгів відповідно до вимог замовника.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, вміти використовувати психотерапевтичні прийоми та вплив на свідомість і поведінку.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

ПРН 20. Знати про норму та патологію психічного розвитку.

Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Патопсихологія як наука. Предмет та завдання курсу	2
2	Тема 2. Методи дослідження в патопсихології	2
3	Тема 3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження	4
4	Тема 8. Психологія і патопсихологія	2

	мовлення.	
5	Тема 9. Порушення особистості.	2
6	Тема 10. Порушення свідомості та самосвідомості.	2
7	Тема 11. Афективні розлади.	2
8	Тема 12. Межові розлади.	2
9	Тема 13. Вікові аспекти патопсихології.	2
10	Тема 14. Сучасні підходи до надання психолого-психіатричної допомоги	2
	Усього:	22

№ з/п	ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 2. Методи дослідження в патопсихології	2
2	Тема 3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження	2
3	Тема 4. Порушення відчуття та сприймання.	2
4	Тема 5. Патопсихологія уваги	2
5	Тема 6. Порушення пам'яті	2
6	Тема 7. Патопсихологія мислення.	2
7	Тема 10. Порушення свідомості та самосвідомості.	2
8	Тема 11. Афективні розлади.	2
9	Тема 13. Вікові аспекти патопсихології.	2
10	Тема 14. Сучасні підходи до надання психолого-психіатричної допомоги	2

	Усього:	20
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1	Деонтологічний аспект діяльності патопсихолога.	6
2	Принципи побудови патопсихологічного експерименту	4
3	Схема оформлення висновку клініко-психологічного обстеження соматично- і психічно хворих	6
4	Методики дослідження рівня та протікання мисленнєвих процесів.	6
5	Критерії диференційної діагностики психічного розвитку (для дітей молодшого шкільного віку).	6
6	Порушення самосвідомості	4
7	Причини виникнення посттравматичних стресових розладів.	4
8	Наслідки ЧМТ в ранньому віці.	6
9	Принципи та методи лікування психічно хворих.	6
	Усього:	48

Пререквізити	Для вивчення курсу «Патопсихологія» студенти потребують базових знань із таких дисциплін, як «Загальна психологія» (зокрема, такі теми, як методи психології, пізнавальні психічні процеси, емоційно-вольова сфера особистості), «Основи психодіагностики»
---------------------	--

Кореквізити	«Клінічна та медична психологія»
Постреквізити	Післядипломне навчання та також закладає фундамент для подальшого засвоєння здобувачами знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки за освітнім рівнем магістр
Методи навчання	Лекції, презентації, семінарські заняття з груповим обговоренням, розгорнутими бесідами, груповими дискусіями, самостійна робота, яка включає підготовку до семінарських занять і до проміжного модульного контролю, роботу над практичними завданнями
Засоби діагностики	Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань. Періодична форма контролю – виконання контрольних робіт, розробка проектів, планів, колоквиуми, творчі роботи. У процесі навчання студентів використовуються наступні методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи програмованого контролю. Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється: • систематичний поточний контроль знань під час практичних занять у формі вибіркового усного опитування та практичних завдань, підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань. • модульний контроль у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за означеними модулями.
Засоби контролю	поточний контроль, підсумковий контроль (іспит)
Перелік питань до підсумкового контролю вивчення курсу	
1. Предмет, завдання, методи патопсихології. 2. Місце патопсихології у системі психологічних та медичних наук. 3. Поняття психічної норми та патології. 4. Особливості, завдання та принципи побудови патопсихологічного дослідження. 5. Розлади відчуттів. 6. Патопсихологічна діагностика розладів відчуттів. 7. Розлади сприймання. 8. Патопсихологічна діагностика розладів сприймання. 9. Розлади пам'яті. 10. Патопсихологічна діагностика розладів пам'яті. 11. Розлади уваги. 12. Патопсихологічна діагностика розладів уваги. 13. Розлади мислення. 14. Патопсихологічна діагностика розладів мислення. 15. Розлади інтелекту. 16. Патопсихологічна діагностика розладів інтелекту. 17. Розлади емоційно-вольової сфери особистості. 18. Особливості патопсихологічного дослідження розладів емоційно-вольової сфери особистості. 19. Психологічна та патопсихологічна характеристика свідомості. 20. Розлади самосвідомості. 21. Особистість у патопсихології. 22. Класифікації розладів особистості.	

23. Характеристика основних розладів особистості.
24. Патопсихологічні методики для дослідження особистості.

Питання до модульної контрольної роботи

1. Предмет і завдання патопсихології.
2. Місце патопсихології в системі психологічних і медичних наук.
3. Принципи побудови патопсихологічного обстеження.
4. Особливості побудови патопсихологічного експерименту.
5. Патологія відчуттів. (Агнозії. Анестезія. Гіпостезія. Гіперестезія. Алгії. Сенестопатії. Синестезії).
6. Патологія сприймання. Ілюзії.
7. Патологія сприймання. Види галюцинацій.
8. Диференціально-діагностичні критерії відмежування істинних галюцинацій від хибних.
9. Порушення сенсорного синтезу (деперсоналізація, дереалізація, порушення схеми тіла).
10. Розлади мислення. Патологія асоціативного процесу.
11. Патологія суджень. Нав'язливі стани (обсесії).
12. Порушення пам'яті. Гіпермнезія. Гіпомнезія. Амнезія. Парамнезії.
13. Патологія емоцій. Симптоми емоційних порушень (ейфорія, морія, дистимія, тривога, дисфорія, апатія, емоційна лабільність, емоційна туپість).
14. Порушення потягів.
15. Синдроми порушеної свідомості.
16. Невротичні синдроми.
17. Психологічна сутність психопатій.
18. Психогенні розлади

Політика курсу

Навчальна дисципліна «Патопсихологія» є обов'язковою дисципліною для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія.

При вивченні навчальної дисципліни «Патопсихологія» здобувач виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування практичних занять, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до занять, підготовку презентацій.

Запізнені завдання (письмові роботи). Здобувачам вищої освіти, які вчасно не мають можливості скласти домашні завдання викладач надає можливість для їх повторного виконання й складання у визначеним ним термін.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Відвідувати усі види навчальних занять; вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки тощо через поважні причини; подати підтверджувальні документи, що засвідчують поважну причину, яка унеможливила відвідування навчальних занять, складання (перескладання) екзаменів, заліків тощо; ліквідувати академічну заборгованість у встановлені терміни.

Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика оцінювання курсу

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів. Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Сучасна дидактика виділяє наступні методи контролю: усне та письмове опитування, навчальні тести, есе, контрольна робота, конспекти першоджерел, мультимедійна презентація, протоколи патопсихологічного дослідження, екзамен.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- вміння застосовувати методи психологічної діагностики, психокорекції та психопрофілактики на практиці;
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Засоби оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за *поточним* та *підсумковим* контролем. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (тестування, контрольна робота, самостійної роботи).

Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних відповідей студентів, тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на екзамені.

На семінарських заняттях студенти за *усну відповідь* та *письмову відповідь* (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують першоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, пишуть есе, розглядають клінічні випадки, дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють заходи психологічної просвіти з питань збереження психічного здоров'я і стану психологічного благополуччя.

Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально або фронтально. Загальний бал за цей вид роботи по кожному змістовому модулю виводиться з середнього балу за всі усні і письмові відповіді.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота														Екзамен	Сума
ЗМ 1				ЗМ2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
Усні та письмові відповіді – 5 Самостійна робота – 9				Усні та письмові відповіді – 10 Самостійна робота – 16 Контрольна робота – 10										50	100

Самостійна робота студентів ділиться на базову і додаткову.

Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Базова самостійна робота студентів включає: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук (підбір), огляд літератури і електронних джерел інформації; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; підготовка до лабораторних робіт, практичних (семінарських) занять; підготовка до написання контрольних робіт, інших форм поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом.

Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок з проблематики навчальної дисципліни. Вона включає такі види робіт: аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми; оформлення малюнку-схеми; проведення клініко-психологічного дослідження у позааудиторний час; написання есе за заданою проблематикою; розробка конспекту заходу просвітницького спрямування; бібліографічний огляд літератури за заданою проблематикою; розробка мультимедійної презентації; виконання практичних задач, ситуативних завдань; опрацювання художніх фільмів; підготовка порівняльної таблиці; підготовка термінологічного словника та ін.

Самостійна робота студентів максимально оцінюється залежно від виду роботи. Конспектування матеріалів з актуальних питань патофизиології студенти отримують 1 бал; за есе – 2 бали; оформлення бланку спостереження за поведінкою хворого під час його обстеження та матеріалів патофизиологічного дослідження – 5 балів; за виступ на тему: «Класифікація розладів мислення» у формі мультимедійної презентації – 3 бали; за оформлення матеріалів діагностики депресії в осіб – 3 бали; за аналіз художніх фільмів з питань клінічної психології – 2 бали; за оформлення порівняльної таблиці розладів особистості та психопатій – 1 бал; за проведення просвітницького заходу для пацієнтів (їх родичів, медперсоналу – на вибір) ЛПЗ з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя – 5 балів. Оцінювання якості знань студентів, у мові організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань іспиту.

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Форма підсумкового контролю – іспит на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власного іспиту.

Шкала оцінювання ECTS таким чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Комар Т.В. Патопсихологія : навч. посібник. - Житомир: ДУ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА», 2023. – с.
2. Оверчук В.А. Навчальний посібник «Патопсихологія: Навчальний посібник для підготовки до екзамену» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» (видання друге: змінене, доповнене).
3. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 208 с.
4. Закалик Г.М., Терлецька Ю.М. Патопсихологія: понятійно-термінологічний словник : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 156 с.
5. Мартинюк І.А. Патопсихологія. Практикум. Київ : Каравела, 2023 р. 184 с.
6. Оверчук В. А. Патопсихологія з основами психіатрії : : навч. посіб. Вінниця; Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2019. 382 с.

Допоміжна література:

1. Вебер Т. Травмафокус. Спеціалізований психотерапевтичний метод для роботи зі стресом, травмою та хронічним болем. Харків: Літера Нова, 2020. 164 с.
2. Герасименко Л.О. , Скрипніков А. М., Ісаков Р. І. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник. Київ: Вид-во «Медицина», 2021. 208 с.
3. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. — Вінниця : Нова Книга, 2020, Т.1 : Загальна медична психологія / [Г. Я. Пилягіна та ін.]; за ред. проф., драмед. наук Г. Я. Пилягіної. 2020. 281 с
4. Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С. Загальна медична психологія. Вінниця: Нова Книга, 2020. 288 с.
5. Римша С.В. , Рациборинська-Полякова Н.В. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології. Львів: Магнолія, 2020. 520 с